

Alle-Dag-Kerk, 4 november 2015

Voorganger: dr. R.J. Bakker

"Aangenomen" tekst Romeinen 1: 17

In het evangelie openbaart zich dat God enkel en alleen wie gelooft als rechtvaardige aanneemt, zoals ook geschreven staat: 'De rechtvaardige zal leven door geloof'.

Een dominee is vaak in gesprek om een uitvaart voor te bereiden. Ik kan nooit vergeten hoe ik sprak met een mevrouw in Osdorp, van wie de man overleden was en voor wie we een dienst in de kerk wilden voorbereiden. Zij had zielsveel van hem gehouden, maar zei: één ding vond ik van hem niet goed,. Dat was hoe hij over gekleurde mensen dacht. Hij had grote bezwaren tegen de komst van zoveel buitenlandse mensen. In de overdenking bij zijn afscheid heb ik herinnerd aan wat hij niet alleen als lid van onze kerkenraad aan werk had verzet, maar ook wat hij namens onze gemeenschap gedaan had binnen het Wijkopbouworgaan. Daar werd hard gewerkt om van de nieuwe tuinstad een hechtere samenleving te maken. Hij had diep nagedacht over alles wat daarmee te maken had.

Nu zijn we dertig jaar verder en is de vraag naar de plaats van mensen die uit het buitenland komen door de grote stroom aan vluchtelingen nog veel groter dan toen. Een vraag die net zo verdelend en verscheurend kan werken als een andere vraag uit de actualiteit van toen, over de kernwapens. Daar was grote verdeeldheid over in ons land en ook in de kerk.

Maar nu lezen we dat korte stukje uit de Romeinen-brief, waarvan velen hier en thuis zullen weten dat dit een grote rol heeft gespeeld in het leven van Maarten Luther. Afgelopen zaterdag was het Hervormingsdag, de dag om terug te denken aan het begin van het openbare optreden van de hervormer. Een datum die over twee jaar groots herdacht gaat worden. Een dag waaraan heel veel dagen vooraf waren gegaan van innerlijke strijd in de jonge man die Luther als monnik in het klooster was. Monnik zijn betekende dat hij had afgezien van geld en goed, van een liefdeleven en een persoonlijke vrijheid. Maar ook met al die opofferingen was hij er al maar niet zeker van of hij wel voor de Here God acceptabel was, of die hem in zijn zondige staat wel kon aannemen. Waarom twijfelde hij zo? Omdat hij had geleerd dat Gods liefde voor ons afhangt van wat wij als mensen doen en laten, allebei even belangrijk: veel doen en veel laten, om aannemelijk te zijn voor de hemelse Vader.

Zelfs de prior van het klooster, aan wiens zorgen hij toevertrouwd was, kon hem zijn zwaarmoedige gedachten niet uit het hoofd praten. Tot de dag dat hij ontdekte wat de apostel Paulus ontdekt had. Die was net zo opgevoed als hij, dat je Gods gunst alleen kunt verdienen door veel op te geven en daarnaast veel, heel veel te presteren aan goedheid en menselijkheid. Dat Gods liefde een geschenk is dat je zo maar, zonder tegenprestatie, krijgt, bestreed hij door de christenen van de begintijd te achtervolgen en gevangen te nemen. Tot er een keerpunt kwam in zijn leven en hij in plaats van christelijke gemeenschappen afbreken die ging opbouwen overal waar hij kwam. Gemeenschappen die later brieven van hem kregen die over die ontdekking van de rechtvaardiging door geloof gaan en die wij altijd nog kunnen lezen, zoals vandaag zijn brief aan de christenen in Rome.

De rechtvaardige zal leven door geloof. Die woorden staan al in het Oude Testament bij de profeet Habakuk. Waarmee de apostel die zelf jood is laat zien dat Gods heilswerk al voor Jezus' komst was begonnen in Israël. Aan de christenen in Rome schrijft hij dat wij heel goed weten wat van ons verwacht wordt, maar dat uiteindelijk vaak toch niet doen. Dat is eerlijk zelfonderzoek. We zijn immers altijd weer bezig met oordelen. Oordelen over anderen of over ons zelf en dat is vaak niet eenvoudig, omdat we van ons zelf dingen weten die anderen onbekend kunnen zijn. Of we zien wat we allemaal zouden moeten doen en voelen ons machteloos. Zoveel als er tegelijk te doen is. Zoveel acceptgiro's als we wel niet hadden kunnen invullen voor goede doelen, maar het is ook weer niet de bedoeling om steeds rood te staan.

Wanneer heeft een mens genoeg gedaan om acceptabel te zijn? Aanvaardbaar voor ons zelf, voor anderen, voor God? Maarten Luther vond bevrijding in woorden die toen al vijftienhonderd jaar oud waren. In een boek over de kerkgeschiedenis staat dat hij die oude woorden met zulke nieuwe ogen las dat de poorten van het paradijs voor hem opengingen. Door het inzicht dat de Here God, die ons leven gewild heeft, ons wil behouden, zonder dat we er voor hoeven betalen met wat dan ook. Dat begrijpen we pas als we zien wat Jezus onze Heer betekent. Die waagde zich in onze wereld vol oordelen en veroordeling. Een kerklied zegt: de rechter zelf ging aan het recht ten onder. Hij durft zich te laten veroordelen en de zwaarste straf te aanvaarden die er is: de doodstraf. Omdat hij, de Zoon van God, zo kan laten zien dat niet de oordelen die wij vellen en soms ook moeten vellen, de geschiedenis bepalen, maar dat de liefde beslissend is. Liefde die niet rekent en eist, maar geeft. Zijn oordeel is genade.

Wij moesten voor onze studie een boek over het Nieuwe Testament bestuderen van een Anglicaanse theoloog. De Anglicanen nemen een boeiende positie in tussen Rooms-Katholieken en Protestanten. In dat boek worden protestanten een beetje bescheiden gemaakt tegenover de rooms-katholieken. Voor je het weet, zegt deze schrijver, betekent rechtvaardiging door geloof dat geloof net zo'n prestatie wordt als de goede werken. Dan is het ons geloof dat de doorslag geeft. Maar wat de doorslag geeft, is de gevende liefde van Jezus Christus. Ook die hoeft niet te betalen, maar mag met zijn liefde Gods genade in onze wereld van oordelen binnen laten komen. Zijn opstanding uit de dood is daar de bevestiging van. Zo wordt duidelijk wat rechtvaardiging is.

Tot slot wil ik het bijbelstukje nog een keer lezen, maar dan zoals de Duitse Goed Nieuws-bijbel dat weergeeft. Om vandaag verbonden te zijn met een volk dat het oneindig moeilijker heeft met de komst van zoveel buitenlandse mensen dan wij, omdat er zo'n verlangen is iets goed te maken van de verschrikkingen die het in het verleden heeft aangericht:

Door het goede nieuws maakt God zijn grote trouw bekend.
Daarin laat hij zien hoe hij zelf ervoor zorgt, dat de mensen voor hem bestaan kunnen.

De weg daarheen is van begin tot eind
het onvoorwaardelijke vertrouwen in hem.

Dus geloof als vertrouwen, dat hij ons aanneemt.
Ons geloof als antwoord aan Hem.